

Sygn. akt IX Ca 1002/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jacek Barczewski (spr)
Sędziowie:	SO Agnieszka Żegarska SO Mirosław Wieczorkiewicz
Protokolant:	pracownik sądowy Natalia Kruczyk

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. i W. K.

przeciwko Gminie D.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 31 sierpnia 2016 r., sygn. akt I C 1970/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach I i III nadając im następujące brzmienie:

„I. zobowiązuje pozwaną Gminę D. do złożenia oświadczenia woli o nabyciu od powoda M. K. na własność sieci wodociągowej Ø 90 o długości 170 mb przebiegającej na działkach o nr (...) położonych w R., gmina D., za zapłatą przez pozwaną kwoty 34.571,03 (trzydzieści cztery tysiące pięćset siedemdziesiąt jeden 03/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo M. K. w pozostałej części, zaś W. K. w całości,

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda M. K. kwotę 5.729 (pięć tysięcy siedemset dwadzieścia dziewięć) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;”

oraz dodaje punkt IV wyroku o treści „zasądza od powódki W. K. na rzecz pozwanej kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów procesu”,

II. oddala apelację w pozostałej części,

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda M. K. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą,

IV. zasądza od powódki W. K. na rzecz pozwanej kwotę 2.664,50 (dwa tysiące sześćset sześćdziesiąt cztery 50/100) zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Agnieszka Żegarska Jacek Barczewski Mirosław Wieczorkiewicz

Sygn. akt IX Ca 1002/16

UZASADNIENIE

Powód M. K. wniósł o zobowiązanie pozwanej Gminie D. do złożenia oświadczenia woli, że nabywa ona od powoda M. K. na własność sieć wodociągową Ø 90 o długości 170 mb przebiegającą na działce o nr (...) w R. gmina D. za zapłatą przez pozwaną kwoty 23.000 zł z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 13 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty. Żądał również zasądzenia od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że na podstawie decyzji nr (...) z dnia 13 marca 2003r. (zmienioną częściowo decyzją z dnia 11 lutego 2008r.) uzyskał pozwolenie na budowę sieci wodociągowej w R. gmina D. na działce nr (...). Przedmiotowa sieć została wybudowana zgodnie z opisem technicznym wydanym przez Starostwo Powiatowe „do projektu budowlanego sieci wodociągowej - działki nr(...)”. Po zgłoszeniu wykonania wodociągu pozwany odebrał wodociąg bez zastrzeżeń. Po odebraniu wodociągu prace związane z wykonaniem wodociągu zostały zakończone. Po zakończeniu budowy powód wzywał pozwanego do przejścia sieci za wynagrodzeniem (120 zł za 1 m sieci), jednakże wezwania pozostały bez odpowiedzi.

W odpowiedzi na pozew Gmina D. wskazała, że przejście spornej sieci nie jest możliwe przez wzgląd na wybudowanie jej na nieruchomościach, które nie stanowią przedmiotu wyłącznej własności powoda. Nadto powód pominął działkę o nr (...) obręb R.. Nadto strona pozwana zakwestionowała żądane wynagrodzenie co do wysokości oraz podniosła zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie odsetek ustawowych od dochodzonego wynagrodzenia, które, jako świadczenie okresowe, uległo przedawnieniu po upływie trzech lat.

Pismem z dnia 7 września 2015r. pełnomocnik powoda złożył wniosek o dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze powoda również W. K. – żony powoda, będącej współinwestorem spornej sieci wodociągowej. Jednocześnie pełnomocnik powodów rozszerzył powództwo w ten sposób, że zażądał zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli, że nabywa ona od powoda M. K. na własność sieć wodociągową Ø 90 o długości 170 mb przebiegającą na działce o nr (...) w R. gmina D. za zapłatą przez pozwaną kwoty 23.000 zł z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 13 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty.

Pełnomocnik wskazał, że sieci wodociągowe zostały wybudowane w czasie, gdy powodowie byli właścicielami nieruchomości, przez które przebiegają i wraz z przeniesieniem własności nieruchomości nie dokonali przeniesienia własności urządzeń przesyłowych, które nie stanowią części składowych nieruchomości.

W piśmie procesowym z dnia 4 kwietnia 2016r. pełnomocnik powodów rozszerzył powództwo w ten sposób, że żądał zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli, że nabywa ona na własność opisaną wyżej sieć wodociągową za zapłatą przez pozwaną kwoty 34.571,03 zł z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 13 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 31 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie zobowiązał pozwaną do złożenia oświadczenia woli, że nabywa od powodów na własność sieć wodociągową Ø 90 o długości 170 mb przebiegającą na działce o nr (...) w R. gmina D. za zapłatą przez pozwaną kwoty 34.571,03 zł z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 19 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty (punkt I), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt II) i zasądził od „powzanego na rzecz powoda” kwotę 5.746 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że na podstawie decyzji nr (...) z dnia 13 marca 2003r. (zmienionej częściowo decyzją z dnia 11 lutego 2008r.) powód uzyskał pozwolenie na budowę sieci wodociągowej w R. gmina D. na działce nr (...).

Przedmiotowa sieć została wybudowana. W dniu 6 września 2006r. powód zgłosił wykonanie wodociągu o długości 170 m, a w dniu 7 września 2006r. pozwana odebrała wodociąg w otwartym jeszcze wykopie z wynikiem pozytywnym. W rzeczywistości, zgodnie z dokumentacją powykonawczą, powodowie wykonali wodociąg z rur PCV Ø 90 o długości 95,5 m. Wartość budowy wodociągu wynosi 32.924,79 zł brutto. Ponadto inwestora obciążały koszty przygotowania i sporządzenia dokumentacji projektowej, których wartość rynkowa kształtuje się na poziomie 1.646,24 zł brutto.

Powodowie wzywali pozwaną do ustalenia warunków przekazania wodociągu i kanalizacji sanitarnej wykonanej na działkach na działce nr (...) w R. gmina D.. Wezwanie pozwana odebrała w dniu 21 grudnia 2007r. pozostawiając je bez odpowiedzi. Następnie pismem z dnia 1 grudnia 2008r. powód ponownie wezwał pozwaną z wnioskiem o zawarcie umowy odpłatnego przekazania Gminie D. sieci wodociągowej wybudowanej przez powoda na działkach o nr (...) o łącznej długości 600 m za wynagrodzeniem w kwocie 120 zł za 1 m sieci. Jednocześnie określił pozwanej termin na ustosunkowanie się do żądania do dnia 12 grudnia 2008r. Pozwana nie ustosunkowała się do wniosku. Ponowne próby podjęcia rokowań celem zawarcia stosownej umowy powodowie podejmowali w pod koniec 2013r. , kiedy to pozwana zażądała przedłożenia jej dokumentacji projektowej sieci wodociągowej. Pomimo złożenia i przeanalizowania projektów i dokumentacji technicznej sieci w dalszym ciągu pozwana nie zawarła umowy z powodami w przedmiocie przeniesienia własności urządzeń przesyłowych.

Następnie sąd pierwszej instancji ustalił, że wybudowana przez powodów sieć wodociągowa została przyłączona do przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego pozwanej, wskutek czego pozwana dostarczała mieszkańcom nieruchomości wodę i za świadczone usługi pobierała stosowne opłaty.

W świetle tak poczynionych w sprawie ustaleń uznał, że roszczenie powodów zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części. Oddaleniu podlegało jedynie żądanie w zakresie odsetek ustawowych od dnia 13 grudnia 2008r. do dnia 18 czerwca 2012r. w związku ze skutecznie podniesionym przez stronę pozwaną zarzutem przedawnienia żądania w zakresie odsetek. W chwili wniesienia pozwu (19 czerwca 2015r.) odsetki mogły być dochodzone najwcześniej od dnia 19 czerwca 2012r. Słusznie bowiem wskazała pozwana na treść art. 118 k.c., zgodnie z którym dla roszczeń o świadczenia okresowe (a takim niewątpliwie jest roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie) termin przedawnienia wynosi 3 lata.

Sąd Rejonowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie legitymacja czynna po stronie powodowej nie budziła wątpliwości. Pozwana składała jedynie zastrzeżenia co do tego, czy wstąpienie powódki do procesu na etapie doręczenia odpisu pozwu pozwanej było dopuszczalne. W tym zakresie Sąd nie znalazł podstaw, aby odmówić powódce prawa do wzięcia udziału w sprawie.

Przypomniał, że art. 49 k.c. został znowelizowany ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. Zgodnie z jego nowym brzmieniem, urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa (§ 1); osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca (§ 2).

Ustawa nowelizująca nie zawiera przepisów wprowadzających, niemniej nie powinno ulegać wątpliwości, że znowelizowany art. 49 k.c. dotyczy również sytuacji, w których odnośne urządzenia zostały wybudowane przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Retroaktywność art. 49 k.c. nie narusza przy tym reguły wyrażonej w art. 3 k.c., gdyż wynika z celu regulacji, jakim było uporządkowanie stanu prawnego związanego z podłączaniem wymienionych w tym przepisie urządzeń do sieci przedsiębiorstwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2010 r. V CSK 206/09).

W toku procesu strona pozwana kwestionowała legitymację procesową czynną strony powodowej wskazując, że obecnie powodowie nie są właścicielami działek, na których umiejscowione są urządzenia przesyłowe. Powyższe nie wpływa jednak na istnienie uprawnień po stronie powodowej, z czym zgodził się Sąd Najwyższy w uchwale z

dnia 13 lipca 2011r. w sprawie II CZP 26/11 (LEX nr 852328, OSNC 2012/1/8, Biul. SN 2011/7/8-9) wskazując, że podmiotem roszczenia przysługującego na podstawie art. 49 § 2 k.c. jest osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń wchodzących w skład przedsiębiorstwa, stając się ich właścicielem i to niezależnie od przysługujących jej uprawnień do nieruchomości.

Pozostałe kwestie związane z własnością gruntu, przez który przechodzą urządzenia przesyłowe pozostawały zdaniem Sądu Rejonowego poza zakresem niniejszego postępowania i mogą być przedmiotem rokowañ pozwanej z właścicielami nieruchomości w zakresie ustanowienia odpowiednich służebności.

Wskazał następnie, że sieć wodociągowa zlokalizowana na działkach nr (...) w R. gmina D. służy celowi w jakim została wybudowana, gdyż pozwana za jej pomocą dostarcza wodę odbiorcom i pobiera z tego tytułu wynagrodzenie (faktu tego pozwana na żadnym etapie postępowania nie kwestionowała) nie ponosząc jednocześnie kosztów wybudowania sieci. Co prawda przepis art. 49 k.c. odnosi się do przedsiębiorcy przesyłowego, niemniej w przedmiotowej sprawie legitymacja procesowa bierna pozwanej jest aktualna. Obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania gminy własne obejmują sprawy m.in. wodociągów i zaopatrzenia w wodę (art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446).

Również art. 3 ust. 1 ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 139 z późn. zm.) przewiduje, że zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.

W przedmiotowej sprawie bezspornym było zdaniem sądu pierwszej instancji, że powodowie podejmowali liczne próby zawarcia z pozwaną umowy o przeniesienie własności przyłączonej sieci wodociągowej na rzecz pozwanej za odpowiednim wynagrodzeniem. Zastosowanie przepisu art. 49 § 2 k.c. nie budziło wątpliwości. Osiał sporu w przedmiotowym procesie była kwestia należnego powodom wynagrodzenia za przeniesienie własności sieci wodociągowej.

Dokonując ustaleń faktycznych w sprawie (które w zasadniczej części nie były sporne między stronami) Sąd Rejonowy oparł się na dokumentacji przedłożonej przez stronę powodową oraz – w zakresie wykonania i wartości sieci wodociągowej wzniesionej przez powodów – na opinii biegłego z zakresu budownictwa, mgr inż. K. P.. Sąd w całości podzielił zawarte w opinii wnioski uznając ją za wykonaną zgodnie z zakreśloną tezą dowodową i w sposób profesjonalny. Biegły dokonał oględzin nieruchomości, na której posadowiono urządzenia przesyłowe oraz przeanalizował dokumentację projektową i powykonawczą. W sposób niebudzący zastrzeżeń dokonał stosownych wycień zarówno wartości robót jak i związanych z wykonaniem sieci wodociągowej kosztów sporządzenia dokumentacji projektowej, stanowiącej również koszt wykonania wodociągu.

Do przedmiotowej opinii zastrzeżenia składała strona pozwana żądając wyjaśnień, na jakiej podstawie biegły dokonał ustaleń zgodności z projektem wykonanych prac, skoro umiejscowione były one pod ziemią. Biegły wyjaśnił w opinii uzupełniającej, że prace które uległy zakryciu zostały ustalone w oparciu o dokumentację. Nieobecny na oględzinach (prawidłowo zawiadomiony o ich terminie) pełnomocnik pozwanej poprzez swoją absencję sam pozbawił się możliwości uczestniczenia w sporządzeniu przez biegłego stosownej opinii nie zgłaszając w odpowiednim czasie stosownych wniosków (np. wykonania odkrywki tam, gdzie byłoby to technicznie uzasadnione). Nadto kwestionował zgodność wykonania sieci z dokumentacją projektową, pomimo tego, że dysponował nią od 2014r.

Co więcej, w zakresie w jakim pozwana kwestionowała prawidłowość wykonanych prac wskazać należy na zapisy w dzienniku budowy (k. 18-19), zgodnie z treścią których w dniu 6 września 2006r. przygotowano wykonany wodociąg do odbioru w otwartym wykopie. Następnego dnia upoważniony przez pozwaną pracownik dokonał odbioru sieci z wynikiem pozytywnym. Nie zgłaszał zastrzeżeń co do wykonania sieci ani prawidłowości przeprowadzonych prac. Stosownie do treści art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 290 z późn. zm.), dziennik budowy stanowi urzędowy dokument przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku wykonywania robót. Skoro pracownik pozwanej zaaprobował zastany w dniu 7 września 2006r. stan rzeczy, jego kwestionowanie na obecnym etapie wymaga konkretnych i należyście uzasadnionych

motywów. Takich jednak pozwana nie przedstawiła. Jednocześnie pozwana nie kwestionowała ustalonej przez biegłego wysokości należnego za wykonanie sieci wodociągowej wynagrodzenia, w sumie 34.571,03 zł (32.924,79 zł + 1.646,24 zł).

Mając na uwadze zasadność żądań powodów w przeważającym zakresie (za wyjątkiem przedawnionego roszczenia o odsetki za opóźnienie w spełnieniu roszczenia), uwzględniając powyższe przepisy na podstawie art. 64 k.c. Sąd zobowiązał pozwaną do złożenia oświadczenia woli o treści, jak w pkt. I wyroku.

O kosztach orzekł w oparciu o art. 100 k.p.c. wskazując, że skoro roszczenie powodów zostało oddalone jedynie w niewielkim stopniu w zakresie żądania odsetek ustawowych od dochodzonej pozwem kwoty, należało zasądzić dla powoda koszty procesu w pełnej wysokości.

Apelację od punktów I i III wyroku złożyła pozwana zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 321 k.p.c. polegające na zasądzeniu ponad żądanie zgłoszone w postępowaniu i zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli o nabyciu od powodów na własność sieci wodociągowej w R. za kwotę 34.571,03 zł, mimo że W. K. nie wstąpiła skutecznie do procesu w charakterze powódki i nie zgłosiła własnego żądania o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli o nabyciu również od niej na własność wspomnianej sieci za kwotę 34.571,03 zł,

2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 195 k.p.c. polegające na dopuszczeniu W. K. do udziału w sprawie po stronie powodowej z naruszeniem procedury cywilnej przewidzianej w tym przepisie, to jest bez stosownego wniosku i bez wydania postanowienia o zawiadomieniu o toczącym się procesie,

3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów i przyjęcie, że powodowie wybudowali z własnych środków sieć wodociągową podczas gdy z dowodów zgromadzonych w sprawie nie wynika kto ją zbudował, kto dokonał zapłaty za sieć wodociągową i skąd pochodziły środki na jej wybudowanie,

4. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. polegające na zasądzeniu odsetek ustawowych za okres poprzedzający wydanie wyroku zobowiązującego do złożenia oświadczenia woli, podczas gdy orzeczenie takie ma charakter konstytutywny, a tym samym dłużnik może popaść w opóźnienie dopiero, gdy nie wykona świadczenia orzeczonego wyrokiem.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wniosła o uchylenie wyroku Sądu I instancji co do W. K. i umorzenie postępowania co do jej osoby, zmianę tego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, o ile nie zostanie złożony spis kosztów.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej kosztów procesu za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie w całości jeśli chodzi o powództwo W. K., zaś w odniesieniu do M. K. jedynie w zakresie odsetek ustawowych zasądzonych za okres sprzed uprawomocnienia się wyroku.

W pierwszej kolejności należy jednak odnieść się do materiału dowodowego ujawnionego w postępowaniu odwoławczym, które mimo że ma charakter kontrolny, to jest także kontynuacją postępowania przed sądem pierwszej instancji i zmierza do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy. Potrzeba dopuszczenia dowodu z aktów notarialnych z 2 grudnia 2013 r. i 19 października 2010 r. wyniknęła z oświadczenia powoda o ustanowieniu ustroju rozdzielności majątkowej między nim a małżonką, złożonego na rozprawie w dniu 1 marca 2017 r., która to okoliczność mogła mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Jak wynika z wymienionych wyżej umów, powodowie zawarli związek małżeński dopiero 24 listopada 2006 r., tj. już po wykonaniu sieci wodociągowej, co nastąpiło we wrześniu 2006 r. (k. 9). Umowa o rozszerzeniu wspólności majątkowej małżeńskiej z 19 października 2010 r. nie dotyczyła spornej sieci, podobnie nie odnosiła się do niej umowa o ustanowieniu rozdzielności majątkowej z 2 grudnia 2013 r.

Zgodne twierdzenia powodów przesłuchanych w charakterze strony na posiedzeniu w dniu 29 marca 2017 r. wskazują, iż W. K. nie ponosiła w żadnej części kosztów budowy sieci wodociągowej, które w całości poniósł jej przyszły mąż M. K..

W tej sytuacji, zważywszy na dyspozycję art. 49 § 2 k.c., roszczenie powódki okazało się bezpodstawne, co przyznał na rozprawie apelacyjnej jej pełnomocnik (k. 183). Jedynie bowiem osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń przesyłowych może domagać się zwrotu poniesionych na ten cel wydatków. Już z tej przyczyny apelacja pozwanej Gminy kierowana przeciwko rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego uwzględniającego roszczenie powódki zasługiwała na uwzględnienie.

Słusznie podniesiono przy tym w apelacji zastrzeżenia co do prawidłowości postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie przystąpienia W. K. do niniejszej sprawy w charakterze powódki. Brak jest bowiem w aktach sprawy zawiadomienia wystosowanego do niej w trybie art. 195 § 2 k.p.c., zaś między powodami nie występowało współuczestnictwo konieczne pozwalające na samodzielne wstąpienie wymienionej do toczącego się procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19.09.1974 r., II CZ 172/74).

Mimo tych uchybień, skoro wzięła ona udział w procesie i występowała w nim w charakterze powódki, brak jest podstaw do uchylenia wyroku i umorzenia postępowania. Jak wskazuje się bowiem w doktrynie, w zakresie sfery związanej z podmiotowymi przekształceniami powództwa wywołanie określonych skutków wynikających z wezwania i przystąpienia do sprawy nie jest uzależnione od słuszności wydanego w tym przedmiocie postanowienia. Nawet więc nieuzasadnione wezwanie i przystąpienie do sprawy wywiera pełne skutki prawne, jakie ustawa wiąże z dokonaniem tych czynności (por. Komentarz do art. 198 k.p.c. pod red. K. Piaseckiego, Legalis).

Bezsporne ustalenie, że powódka nie poniosła z własnych środków kosztów budowy wodociągu, zwalnia sąd odwoławczy z obowiązku odniesienia się do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 321 § 1 k.p.c. poprzez uwzględnienie żądania powódki mimo braku skutecznego zgłoszenia roszczenia.

Odnosząc się do apelacji skierowanej przeciwko żądaniu powoda wskazać wypada, iż pozwana nie kwestionuje w istocie obowiązku przejęcia urządzeń przesyłowych posadowionych na działkach (...). Zarzuca jedynie, że powód nie wykazał faktu poniesienia kosztów ich budowy, a także kwestionuje możliwość zasądzenia odsetek ustawowych za okres sprzed wydania prawomocnego wyroku zobowiązującego ją do złożenia oświadczenia woli. Nie podważa przy tym oszacowania tychże wydatków wynikających z opinii biegłego oraz okoliczności przyłączenia wodociągu do swojej sieci.

Jeśli chodzi o pierwszy z przedstawionych wyżej zarzutów podkreślić trzeba, że już w przedsądowej korespondencji kierowanej do pozwanej pełnomocnik powodów wskazywał, iż z uwagi na upływ czasu nie dysponują oni stosownymi dokumentami. Jednocześnie oferował on pozwanej do wglądu dokumentację projektową i wykonawczą (k. 27 – 28). Pozwana nie zakwestionowała okoliczności poniesienia kosztów budowy sieci przez powoda ani w odpowiedzi na pozew (co jest wyjątkowo istotne z uwagi na dyspozycję art. 207 § 6 k.p.c.), ani w piśmie procesowym z 15 października 2015 r. złożonym przez profesjonalnego pełnomocnika. W tej sytuacji podważanie takiego faktu dopiero na etapie apelacji musi być uznane za nieskuteczne, albowiem pozwana nawet nie starała się wykazać, dlaczego nie mogła stosownego zarzutu zgłosić wcześniej.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na treść art. 230 k.p.c., zgodnie z którym gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Skoro pozwana w ogóle na temat podmiotu ponoszącego koszty budowy się nie wypowiadała, Sąd Rejonowy miał

prawo przyjąć, iż koszty budowy wodociągu ponieśli powodowie. Ponownie nawiązując do merytorycznego charakteru postępowania przed sądem odwoławczym skonstatować wypada, iż przeprowadzony dowód z przesłuchania powodów zweryfikował ustalenia faktyczne o tyle, że wskazał wyłącznie na powoda jako podmiot ponoszący koszt wybudowania spornych urządzeń. Pozwana ograniczając się do prostej negacji nie złożyła jakichkolwiek wniosków dowodowych, które zaprzeczyłyby wiarygodności wskazanego dowodu. Należało zatem przyjąć, że powód, który pokrył koszty budowy wodociągu i był jego właścicielem, mógł zgłosić względem pozwanej skuteczne roszczenie wywiedzione z art. 49 § 2 k.c.

Rację ma natomiast pozwana zarzucając orzeczeniu naruszenie prawa materialnego przez zasądzenia odsetek ustawowych za okres poprzedzający datę uprawomocnienia się orzeczenia.

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), którą dokonano modyfikacji art. 49 k.c., w razie odmowy zawarcia umowy przez przedsiębiorcę, osobie, która sfinansowała budowę urządzeń, przysługuje roszczenie o ich nabycie przez przedsiębiorcę za odpowiednim wynagrodzeniem (taką formułę w odniesieniu do nieruchomości przyjęto w art. 231 § 2 k.c.).

Jak stanowi art. 231 § 2 k.c., właściciel gruntu, na którym wzniesiono budynek lub inne urządzenie o wartości przenoszącej znacznie wartość zajętej na ten cel działki, może żądać, aby ten, kto wznosił budynek lub inne urządzenie, nabył od niego własność działki za odpowiednim wynagrodzeniem.

W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym gdy przejście prawa własności zabudowanej działki na budującego, w związku z realizacją roszczenia z art. 231 KC w drodze sądowej, następuje z mocy prawomocnego orzeczenia sądowego (art. 64 KC, art. 1047 § 1 KPC), obowiązek zapłaty należnego z tego tytułu wynagrodzenia powstaje dopiero z chwilą uprawomocnienia się wyroku uwzględniającego żądanie przeniesienia własności zabudowanej działki. Odsetki zatem za opóźnienie spełnienia świadczenia pieniężnego należą się właścicielowi zabudowanej nieruchomości dopiero od daty przejścia własności zabudowanej działki (art. 481 § 1 KC), nie zaś od chwili utraty samoistnego posiadania nieruchomości (por. wyrok SN z 20.06.1974 r., II CR 309/74).

Podobnie w wyroku z 08.06.1999 r., sygn. akt I CKN 1204/98, Sąd Najwyższy uznał, że w sytuacji, gdy przejście prawa własności nieruchomości, w związku z realizacją roszczenia z art. 231 KC w drodze sądowej, następuje z mocy prawomocnego orzeczenia sądu (art. 64 KC), obowiązek zapłaty należnego wynagrodzenia powstaje dopiero z chwilą uprawomocnienia się wyroku uwzględniającego żądanie przeniesienia własności nieruchomości. Odsetki za opóźnienie ze spełnieniem świadczenia pieniężnego należą się zatem właścicielowi nieruchomości dopiero od daty przejścia własności nieruchomości.

Uznając podobieństwo roszczeń z art. 231 k.c. i 49 § 2 k.c. przyjąć należy, że wydane w ich uwzględnieniu orzeczenia mają charakter konstytutywny, albowiem dopiero uprawomocnienie się wyroku powoduje przejście własności nieruchomości (ruchości) na inny podmiot. Do tego czasu obowiązany do zapłaty odpowiedniego wynagrodzenia nie pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, co uniemożliwia zastosowanie art. 481 § 1 k.c. do okresów wcześniejszych.

Na marginesie podkreślić wypada, że wynagrodzenie za przejęcie urządzeń przesyłowych wyliczone zostało przez biegłego według poziomu cen z IV kwartału 2015 r. (k. 76), co tym bardziej czyniło nieprawidłowym zasądzenie odsetek za okres wcześniejszy.

Jak wynika zarówno z odpowiedzi na pozew, jak i pisma rozszerzającego powództwo, przedmiotowy wodociąg znajduje się również na działce (...), a zatem zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli za zapłatą kwoty wynikającej z opinii biegłego winno uwzględniać urządzenia położone na tej działce.

Mając powyższe okoliczności na uwadze należało na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienić zaskarżony wyrok w punkcie I przez zobowiązanie pozwanej Gminy D. do złożenia oświadczenia woli o nabyciu od powoda M. K. na własność sieci

wodociągowej Ø 90 o długości 170 mb przebiegającej na działkach o nr (...) położonych w R., gmina D., za zapłatą przez pozwaną kwoty 34.571,03 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo M. K. w pozostałej części.

Jednocześnie powództwo W. K. w całości oddalono, albowiem nie spełniała ona warunków określonych przepisem art. 49 § 2 k.c.

Zmiana punktu III zaskarżonego orzeczenia polegała na obniżeniu kosztów procesu zasądzonych od pozwanej dla powoda o kwotę 17 zł, albowiem w aktach sprawy brak jest dowodu uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uwzględnieniu apelacji pozwanej zasądzono od powódki na rzecz Gminy D. kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za pierwszą instancję (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.). Podkreślić wypada, że jej przystąpienie do sprawy było pochapne, gdyż nie zostało poprzedzone ustaleniem, czy rzeczywiście partycypowała ona w kosztach budowy spornych urządzeń. Niezależnie od przyczyn takiej decyzji pozwanej należą się koszty wynagrodzenia pełnomocnika, albowiem ostatecznie powództwo W. K. zostało w całości oddalone i mimo reprezentowania przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykazała ona okoliczności, które przemawiałyby za zastosowaniem art. 102 k.p.c.

W pozostałej części apelację pozwanej oddalono (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego między powodem a pozwaną orzeczono po myśli art. 100 zd. 2 k.p.c. i § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądzając na rzecz M. K. kwotę 1.800 zł. Wskazać należy, że apelacja pozwanej w stosunku do tego powoda podlegała uwzględnieniu jedynie w zakresie odsetek ustawowych za okres od 19 czerwca 2012 r. do 4 kwietnia 2017 r., co pozwala zastosowanie przepisu art. 100 zd. 2 k.p.c. Podnieść przy tym wypada, że pozwana bezpodstawnie uchylała się przez wiele lat od zawarcia umowy z powodem, zatem mógł on być subiektywnie przekonany o możliwości domagania się odsetek za okres wcześniejszy, niż wydania prawomocnego wyroku.

Mając na uwadze fakt pełnego uwzględnienia apelacji pozwanej kierowanej przeciwko żądaniu powódki, zasądzono od W. K. na rzecz Gminy D. kwotę 2.664,50 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie). Na zasądzoną kwotę składa się 1.800 zł wynagrodzenia pełnomocnika i 864,50 zł połowy opłaty od apelacji pozwanej.

Agnieszka Żegarska Jacek Barczewski Mirosław Wieczorkiewicz